

EMLÉKTÁBLA AVATÁSA

Dr. Szabó József vezérőrnagyra emlékezünk

A Magyar Hadtudományi Társaság és az MH Légierő Parancsnokság 2023. április 6-án a kecskeméti Repülőorvosi-, Alkalmasságvizsgáló és Gyógyító Intézet (MH RAVGYI) aulájában avatta fel dr. Szabó József vezérőrnagy, aranykoszorús vadászpilóta, a Magyar Néphadsereg volt repülőfőnöke, a magyar űrrepülés szervezője, a Magyar Hadtudományi Társaság egykori elnöke, egyetemi tanár emléktábláját.

Az avatóbeszédet sorát prof. dr. Szenes Zoltán ny. vezérezredes, a Magyar Hadtudományi Társaság elnöke kezdte, majd dr. Koller József dandártábornok, az MH Légierő Parancsnokság parancsnoka vette át a szót. Az avatóbeszédet részletesen méltatták dr. Szabó József vezérőrnagy kiemelkedően eredményes katonai pályafutását és rendkívül széles körű tudományos munkásságát. A megemlékezés a beszédek követően koszorúzással folytatódott.

Az emléktábla-avató ünnepségen részt vettek Szabó József tábornok családjának tagjai, valamint dr. Sasi Ágnes orvos ezredes, a Repülőorvosi-, Alkalmasságvizsgáló és Gyógyító Intézet intézetvezető főorvosa, továbbá első űrhajósunk Farkas Bertalan ny. dandártábornok, Kilián Nándor vezérőrnagy, Ugrik Csaba dandártábornok, Gróf Gergely alezredes, az MH vitéz Szentgyörgyi Dezső 101. Repülődandár parancsnoka, dr. Hegedűs Henrik alezredes, az MHTT alelnöke, dr. habil. Szabó Sándor András orvos ezredes tanszékvezető egyetemi docens, prof. dr. Óvári Gyula ny. ezredes egyetemi tanár, dr. Jónás János alezredes, az emléktáblabizottság tagja, és az MHTT vezetőségének és Légierő Szakosztályának (MHTT LSZO) több tagja is.

Az ünnepi rendezvényt követő díszebéden – amelyre a kecskeméti MH vitéz Szentgyörgyi Dezső 101. Repülődandár hajózó étkezdéjében került sor – Kilián Nándor vezérőrnagy mondott ünnepi beszédet.

Egész pályáját a magyar repülésnek szentelte

Prof. dr. Szabó József Zoltán repülő vezérőrnagy 1928. október 20-án, a Borsod megyei Szentsimon községben született. Karcagon a nyolcosztályos Református Nagykun Gimnázium tanulója lett. 1947-ben kezdett vitorlázó repülőgépet vezetni. Ugyanabban az évben – az orvosi vizsgálaton megfelelvén – jelentkezett a Honvéd Kossuth Akadémia repülőképzésére, amelynek gyakorlati oktatása a mátyásföldi repülőtéren zajlott. Szabó József az első, 10 fős repülőosztály hallgatója lett. A Honvéd Kossuth

*Az emléktáblaavatáson résztvevő tábornokok:
Ugrik Csaba dandártábornok, dr. Szenes Zoltán ny. vezérezredes,
Farkas Bertalan dandártábornok, Kilián Nándor vezérőrnagy és
dr. Koller József dandártábornok*

Akadémia (a mai Ludovika épülete) repülő tagozatán 1949. március 14-én avatták alhadnaggyá.

1950-ben az 1. vegyes repülőezred 2. századában kezdett repülni. Repülő rajparancsnoki beosztásából vezényelték a Monyinói Repülő Akadémiára, amelyet 1955-ben kiváló eredménnyel végzett el, és főhadnagyi rendfokozattal tért haza. Századossá léptették elő, és az 1957-ben rendezett nyári nagy gyakorlaton már a légi hadsereg repülőfőnöki beosztásban dolgozott. A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Repülőtan-székén – immár őrnagyi rendfokozatban – főtanárként tanított egy évet. A pápai repülőezreddel 1961-ben részt vett az első szuperszonikus repülőgépre történő át-képzésen. Elsőként repült az új, Mikojan–Gurjevics MiG–21F-13 típusal, később a következő típusváltozattal, a MiG–21PF vadászgéppel, és első osztályú képesítést szerzett. Vadászipülőgép-vezetőként összesen több mint 5000 órát repült. A légcsa-varos-motoros típusokat követően 1951–1975 között – MiG–15 és MiG–21 típusokkal – elérte az Aranykoszorús I. osztályú repülő hajózó címet.

Szabó József ezt követően számos parancsnoki beosztást töltött be a magyar katonai repülésben. Előbb kiképzési osztályvezetőnek nevezték ki a Légierő Parancsnokságon, majd őrnagyi rendfokozatban az 1. Honi Légvédelmi Hadosztály repülő-főnöke lett. Öt éven keresztül alosztályvezetői feladatokat látott el a vezérkarnál, azt követően két évig volt a Magyar Néphadsereg repülőfőnöke.

Gagarin űrrepülésének is szerepe volt abban, hogy 1961-től autodidakta módon megismerkedett az űrdinamika legfontosabb kérdéseivel. 1976-tól részt vett az első szovjet–magyar űrrepülés előkészítésében. Szakértőként 1980-ig tagja volt az űrprog-ram szervezéséért felelős Űrkutatási Állami Bizottságnak. Részt vett az űrhajósok

kiválasztásában és a szovjet–magyar űrprogram menedzselésében. Bajkonurban részt vett az űrutazás tudományos kutatási programjának összeállításában, illetve azzal összefüggésben – a Pille műszerrendszer létrehozásában – együttműködött a Központi Fizikai Kutató Intézettel. Jelentős szerepet játszott az első magyar űrhajós, Farkas Bertalan repülésének előkészítésében. 1978 januárjában közvetlenül irányította Moszkvába kiküldött négy űrhajósjelölt hazai végső felkészítését.

1984-ig szolgált a Magyar Néphadseregben. Szolgálati évei alatt 16 különféle kitüntetést kapott. Nyugállományba vonulását követően a Veterán repülő és ejtőernyősök Fejér megyei Egyesületének elnökhelyettese volt.

Tudományos tevékenysége során 1969-ben kandidátusi, majd 1988-ban az MTA doktora tudományos fokozatot szerzett. Kutatási területei közé tartozott a légierők hadműveleti alkalmazása, az űr dinamika, valamint a világűr gazdasági és katonai vonatkozásai. Az 1990-ben megalakult a Magyar Hadtudományi Társaság alapító alelnöke volt. 1990 és 2004 között, három egymást követő ciklusban töltötte be az elnöki tisztséget. Tudományos tevékenységét a Honvédelmi Minisztérium Zrínyi Miklós-díjjal, a Magyar Hadtudományi Társaság Tanárky Sándor-díjjal ismerte el. Elsőként kapta meg 1994-ben a Magyar Repüléstudományért Emlékérmet, majd 1995-ben a Magyar Űrkutatásért Emlékérmet. Alapító tagja volt a Magyar Asztronautikai Társaságnak. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottságnak.

Címzetes egyetemi tanárként a repülés és az űrrepülés elméletével ismertette meg hallgatóit. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen a repülőharcászat, a repülőhadviselés fejlődéstörténete, az űr dinamika és az aerodinamika tárgyakat tanította. 2017-től az űr dinamika oktatása elindul a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen is. 1992-től a Repülőgépek és Hajók Tanszék címzetes egyetemi tanárként, a Budapesti Műszaki Egyetemen elindította az űr dinamikai oktatást. Később a BME-n a mérnökjelölteknek biztonságpolitikát is tanított 2015-ig. Az Óbudai Egyetem Mechatronikai és

Járműtechnikai Intézetében, illetve a Kandó Karán és a Biztonságtechnikai Mérnöki Karon tanított úrdinamikát. A Szegedi Tudományegyetem orvostudományi karán az úrorvostanhoz kötődően tartott előadásokat. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktori és habilitációs tanácsának is tagja volt. A BME Kandó Kálmán Doktori Iskolán oktató volt.

Pályafutása során több mint 200 tudományos publikációt (cikket, tanulmányokat és könyveket) jelentetett meg, több mint 3200 oldal terjedelemben. Műveiben nagy súlyt fektetett a tudományos ismeretterjesztésre is, különös tekintettel a fiatalok repüléssel és űrhajózással kapcsolatos tudásának megalapozására, bővítésére. Főszerkesztője volt az 1995-ben megjelent *Hadtudományi Lexikon*nak, amelyben 150 szócikk szerzője is volt. De részese volt az *Új Hadtudományi Lexikon* (2019) és az *Űrhajózási Lexikon* (1981) létrehozásának is. Főszerkesztőként jegyezte a kétkötetes, nagy-sikerű *Repülési Lexikon*t is, amelyben 200 szócikket jegyzett. A repülőfegyvernem történetét M. Szabó Miklós akadémikussal közösen írták meg *A magyar katonai repülés története 1938–2008* címen. További fontos munkája a Remes Péter és Grósz Andor katonai repülőorvosokkal közösen írt *A magyar repülő- és űrorvostan története* című kötet. Éveken keresztül szerkesztette a *Repülés Világa* és 1966–2004 között a kanadai emigrációból hazahozott *Magyar Szárnyak* című folyóiratot.

Dr. Benkő Tibor honvédelmi miniszter a honvédelem érdekében huzamos időn át végzett eredményes tevékenységéért, a Magyar Honvédség nyugállományú tagjainak szervezetei érdekében végzett áldozatos tevékenysége elismeréséül 2018. október 16-án az Aranykor Kitüntető Cím arany fokozatát adományozta dr. Szabó Józsefnek. A nyugállományú vezérőrnagy 93 éves korában, 2021-ben hunyt el.

Hegedűs Ernő, Druzsín József